

1-И ЭКЗ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ
1943 ՅՈՒՆԻՍԿՈՒՐ - ՅՈՒՆԻՍ ԹԻՒ 1-6

Էջ	
ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ	
Հ. Մեսրոպ ձանաշեան. — «Բազմավէպ»ի առաջին դարադարձը 1843 — 1943 . . .	1
ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ	
Հ. Ղեւոնդ Տաշեան. — Պատասխան եր. Տէր Կոմիտաս Վկայի «Կարծեցեալ» մարմնոյ մասին (շար.).	8
Հ. Վարդան Հացունի. — Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ս. Ստեփանի մէջ	35
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍԱԿԱՆ	
Ճեվահիրճեան Ս. — Սիւնազարդ ծածկոցի զրութիւնը եւ կամարակապ զարդասիւները հայկ. ճարտարապետութեան մէջ	17
ԳՐԱԿԱՆ	
Բաքիւնի ձիովանցի. — Սիւնն Կիւրեանցի (թրգմ. իտալերէնէ)	25
Հ. Մեսրոպ ձանաշեան. — Ճաշակ «Բուրաստան»էն (թրգմ. աշխարհարար)	32
Հ. Արմաւիրեան. — Երեկոյեան զգայնութիւններ (քերթում)	34
Հ. Ճ. — Շէյքսպիրի հայերէն թարգմանութիւնները եւ նոր փորձի մը փոքրիկ նմոյշը	41

SOMMAIRE
1943 Janvier - Juin N. 1-6

PAG.	
ARTICLE DE FOND	
P. Mesrob Djanachian. — Le premier Centenaire de la Revue «Pazmaveb» 1843-1943 . . .	1
PHILOLOGIE	
P. L. Dayan. — La question des reliques «attribuées» au bienheureux Gomidas: (Réponse à Mgr. Jean Nazlian), suite	8
P. Vardan Hatzouni. — St. Grégoire Illuminateur dans l'Eglise de Ste. Sophie	35
BEAUX — ARTS	
Djévahirdjian S. — Le système des arcades et des portiques dans l'architecture arménienne (suite)	17
LITTERATURE	
Papini Giovanni. — Le Cyrène (trad. de l'italien)	25
P. Mesrob Djanachian. — Essai de la poésie didactique «Pourastank» de Mgr. Ed. Hurmuz (trad. en arm. moderne)	32
P. Armavirian. — Sensations du soir (poésie)	34
P. M. Dj. — Les versions arméniennes de Shakespeare et une epreuve d'une nouvelle tradition	41

1843-1943

ԲԱԶՄԱՎԷՊ

ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ - ԳՐԱԿԱՆ - ԳԻՏԱԿԱՆ - ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՅՈՒՆԻՍԿՈՒՐ - ՅՈՒՆԻՍ ԹԻՒ 1-6

ՀԱՏ. ՃԱ. ՌԵՂԱՐՌԵՂԳ.

ՎԵՆԵՏԻԿ Ս. ՂԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

«ԲԱԶՄԱՎԷՊ»-Ի ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՐԱԴԱՐՁԸ 1843-1943

Այսօր մշակութային պատմութեան մէջ զրական յորեկանները կը կազմեն այն մեծ եւ կարեւոր հանգրուանները, որոնց վրայ կանգ առած հսկայ բազմութիւն մը մտաւորականներու եւ զրասէր հասարակութեան՝ հիացմունքի եւ յարգանքի զգացումով կը դիտեն անցեալ քսան, քառասուն եւ հազուադիւսորէն յիսուն տարիներու փառահեղ շրջանը՝ անհատի կամ ընկերութեան մը գործունէութեան:

Գրական այսպիսի յորեկաններ յաճախ տօնախմբուած են ոչ միայն եւրոպական կեդրոններու՝ այլ նաեւ մեր մէջ: Կարեւոր են ատոնք զրդիւ եւ քաջալերութիւն առաջ բերելու համար, ու սորվեցնելու միանգամայն թէ ինչպէս՝ իմաստուն եւ լուսամիտ անձնաւորութիւններ կամ խմբակներ կամքի կրանիդեայ տոկունութեամբ, յաղթելով նոյնիսկ արտակարգ դժուարութիւններու, կարող եղած են նպաստելու մարդկային եւ կամ, աւելի չափաւոր սահմանի մը մէջ, աղգային քաղաքակրթութեան յառաջադիմութեանը: Այդ առիթները օգտակար են տօնախմբող ժողովուրդներու համար մանաւանդ, վասն զի անկէ հանուած չահեկան դասէն, անդրադարձութենէն եւ կատարուած դիտողութիւններէն դուրս՝ զարգացումի նոր փուլի մը մէջ թեւակոխելու քաջութիւնն ու ոյժը կը ներշնչեն անոր:

Միւլիթարեան Միւրախութեան կեանքին մէջ շատ անգամ տօնուած են զրական յորեկաններ իր բազմաբղիւն գրադէտ դէմքերուն, զրական ձեռնարկներուն, թերթերուն եւ հրատարակութիւններուն, ու վերջերս դեռ 1936ին, դար մը առաջ հիմնուած իր Մ. եւ Ռ. Վարժարաններու միջոցաւ կատարած դաստիարակչական գործունէութեան հարիւրամեակը:

«Բազմավէպ» Յունուար-Յունիս 1943

653-73

Հ. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ Վ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԸՆՏԻՐ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔ

Պ Ա Տ Կ Ե Ր Ա Ջ Ա Ր Գ

ԶՈՐՐՈՐԿ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՍՐԲԱԳՐՈՒՄ ԵՒ ՓՈՓՈԽՈՒՄ

Գինն է 3,15 Զուլից. Ֆր.

ներուն մէջ՝ վերջին աստիճան գոհունակութեամբ կ'արտայայտուի ձեռք բերուած արդիւնքին մասին: Բազմավէպ տիտղոսն արդէն Յղանակ Բիւզանդեանի երկրորդ անունն էր, որուն դադրելէն քսանեւերեք տարի վերջ ահա լոյս կը տեսնէր:

Երեք տարուան փորձէ մը յետոյ, երբ այլեւս «հասարակաց ճաշակին» յարմար կը դատէ Սմբատութիւնը իր նիւթերու ընտրութիւնը, բաժնուած երբեակ մեծ դասաւորումի՝ Բնական գիտութեանց (ընդգրկելով Բնաբանութիւնը, Բնալուծութիւնը, Երկրաբանութիւնը, Բնական պատմութիւնը, այսինքն բուսաբանական ու կենդանաբանական ծանօթութիւնները), Տնտեսական գիտութեանց (ընդգրկելով դաստիարակութիւնը, քաղաքական տնտեսութիւնը, երկրագործութիւնը, առողջապահութիւնը, արուեստները ու նոր յայտնուած գիտերը), Բանասիրական տեղեկութեանց բաժին, ուր կ'աւանդուէր ժողովուրդներու, նշանաւոր անձերու կեանքի մասին, հետեւաբար պատմական, աշխարհագրական, բարոյական ծանօթութիւններ, որոնցմէ անբաժան էին նաեւ միշտ ազգային կեանքի ու պատմութեան վերաբերեալ խնդիրները:

Այսքան ճոխ պարունակութեամբ ու շահեկան տեղեկութիւններով լի թերթ մը՝ մեր հայ շրջանակներու մէջ առաջին անգամ երեւցած՝ բնականաբար պիտի գտնէր խանդավառ ընդունելութիւն ժողովուրդէ մը, որուն դաւանները ծաւալի գիտութեան՝ չունէին ուրիշ աղբիւր գիմելու եւ յազենալու: Սմբատիւնները գիտակից են թէ իրենց դործը լիովին կը գոհացնէ փափաքուած ու ծրագրուած նպատակը, այն է զարգացումը հայ ժողովուրդին. ու այս գաղափարը արդէն իրենց համար ամենամեծ քաջաբերանքն ու միւլթարութիւնն է, զոր այսպէս կ'արտայայտեն Բ. տարուան Բազմավէպի Յառաջաբանին մէջ. «Մարդու մը իր ազգին լուսաւորութեան ու յառաջագիմութեանը համար աշխատելէն աւելի գեղեցիկ ու վսեմ ի՞նչ գիտաւորութիւն կրնայ ըլլալ»:

Բազմավէպի այն աստիճան սիրալիր ընդունելութեան պատճառը ազգին մէջ՝ միայն նիւթերու զանազանութիւնը եւ հետաքրքրականութիւնը չէ անշուշտ, այլ պարզ եւ ընտանի ոճն է, որով փոփոխական ու զուարճալի կերպով կը սորվեցնէր գիւրիմաց բաները ու գիտաւորները մանրացուցակով կամ գիտակով ցուցնելու պէս կը պարզէր, կը մեկնէր ու ամէնուն հասկնալի կը դարձնէր: Տղաք, երիտասարդներ ու հասակաւորներ, ժողովուրդի սովորական տարրը ու զբաղէտներու խումբը, ամէնքն ալ կը գտնէին իրենց բաժինը. զուարճալին, լուրջը, օգտակարը, գրականը խառնուած էին հոն իմաստուն կերպով եւ ցուցադրուած հաճելի եղանակով: Ասով Բազմավէպը կը կատարէր շատ նուրբ ձեւով քաղաքակրթական ամենամեծ գեր մը մեր ազգին համար՝ լուսաւորելով մտքերը, կրթելով եւ ազնուացնելով սրտերն ու հոգիները. եւ այս ամէնը կը կատարուէր՝ որպէս զի պատրաստեն ժողովուրդ մը, հանուած իմացական ու բարոյական որոշ բարձրութեան վրայ, որպէս զի քիչ մը եւրոպական մշակոյթ, կրթութիւն ու լոյս մտցնեն մեր ազգին մէջ՝ քիչ մը եւրոպական մշակոյթ, կրթութիւն ու լոյս մտցնեն մեր ազգին մէջ՝ որ երկար դարերէ ստրկութեան շղթաներու ներքեւ չարչրկուած, խաւարաոր երկար դարերէ ստրկութեան շղթաներու ներքեւ չարչրկուած, խաւարամած տգիտութեան մէջ թաղուած, անհրաժեշտ պէտք ունէր իր մաշած ու ընդարմացած հոգեկան ուժերէն ներս՝ նոր շունչ եւ կորով մը ներմուծուած զգալու:

Ազգ մը վերածնիլ, դարադրուիլ մը բանալ ազգային պատմութեան մէջ՝ ահա ինչ որ անմահ Սեբաստացիին ծրագիրն էր վաղուց, երբ Ֆիմը կը գնէր 1701ին իր Միաբանութեան. եւ այս նպատակով ո՛րքան արտադրութիւն արդէն կատարուած էր իրմէ, ու յետոյ ինչպիսի՜ լուսաւոր ուղղութիւն եւ յա-

տակագիծ պատրաստած աւանդած էր ան իր յաջորդներուն, որոնք նուիրական աւանդի մը պէս գուրգուրանքով անոր վրայ՝ գործադրեցին մաս առ մաս այլ եւ այլ մարդերու մէջ: Միւլթարով եւ իր անմիջական յաջորդներով ստեղծուած մեծածոխ զբաղարեան վերածնունդէ մը վերջ՝ ահա Բազմավէպով ծայր կը տրուէր 1843ին աշխարհաբարեան հոսանքի մը, խանդաղատելի անհուն ճիգով մը զէպի ժողովուրդը մօտենալով: Այն միեւնոյն վարդապետները որոնք զբաղարի մեծ վարպետներ էին միանգամայն, եւ որոնք լայն հմտութիւն ամբարած էին մատենագիտական, պատմական, լեզուական՝ կը մանրեն հիմա իրենց գիտութիւնը, կը դիւրացնեն ու ճաշակելի կը դարձնեն անվարժ բերաններու խանդակաթ մօր մը պէս մեր ազգային պատմութիւնը, մատենագրութիւնը ու զեղարուեստը: Ո՛րքան իմաստութիւն կայ միայն այս կերպին ու գաղափարին մէջ, ո՛րքան ազգասիրութիւն իրենց ձեռնարկին մէջ, ո՛րքան զոհողութեան հոգի՝ յանձն առնելու համար այդպիսի մտաւորական աշխատութիւններ: Եւ փոխարէն այս ամէնուն՝ իրենց միակ վարձատրութիւնն ու ակնկալութիւնն էր այն յոյսն ու վստահութիւնը՝ թէ ազգը կ'օգտուի, կը զարգանայ:

Բազմավէպը իր նախնական քայլերը կ'առնէր այսպէս ժողովուրդին հետ քալելով: Տարուէ տարի սակայն կը զգացուի անոր էջերուն մէջ փոփոխութիւն եւ վերելք հետեւելով ժամանակին մշակութային շարժումներուն, եւ իր հետ միանգամայն բարձրացնելու ջանք մը նաեւ իր ընթերցող ժողովուրդը: Գիտական ու կրթական տիրող դիժը նախնական Բազմավէպներու՝ կը փոխուի աւելի բանասիրական ու կրօնական հարցերու, ազգային մատենագրութեան, լեզուաբանութեան եւ պատմութեան խնդիրները շօշափելու առաւելագոյն չափով, առանց սակայն միւս կողմէն զուտ մասնագիտական չանդէսի մը ցամաք չորութիւնը եւ միակերպութիւնը առնելու: Քննական հետազոտութիւնները հայկական գրականութեան կարեւոր կէտերու շուրջ՝ որոնք ժամանակին կը յուզուէին, ազգային ուրիշ ո՛ր եւ է թերթերէ առաջ Բազմավէպի էջերուն վրայ երեւցած են, եւ այդ՝ շնորհիւ իր բազմարդիւն վաստակաւորներէն՝ վաղամեծիկ բանասէր Հ. Արսէն Սուքրիի նախաձեռնութեամբ: Հարկ է ըսել նաեւ թէ Բազմավէպը հետեւելով հանդերձ դարուն, ու ցոլացնելով հանդերձ իր մէջ ժամանակին հոսանքը՝ չհեռացաւ երբեք ժողովուրդէն, չմոռցաւ իր նուիրական պարտականութիւնը օգտակար ըլլալու անոր:

Անկարելի է թուել հոս Բազմավէպի հարիւրամեայ ծառայութեան դանազան կողմերը՝ իր տուած լուսաբանութիւններով հայկ. ընդհանուր բանասիրութեան, իր տուած այն հետաքրքրական էջերով ընդհանուր գեղարուեստի, գրականութեան, լեզուի, մանրանկարչութեան եւ ի մասնաւորի ազգային տեսակէտով: Հարիւր տարիներ անընդհատ աշխատած է կամուրջ ձգելու արեւելքի եւ արեւմուտքի միջեւ, եւրոպական գիտութիւնն ու գեղարուեստը դիւրամատչելի դարձնելով հայ հասարակութեան, ու միանգամայն հայկական բնադրոջմ առաւելութիւնները, մեր բնիկ գեղեցկութիւնները գրական, մտաւորական ու զեղարուեստական՝ ներկայացնելու իրենց ուղիղ գծերուն մէջ, երբեմն եւս օտար լեզուով, նաեւ եւրոպացիին:

Բազմավէպէն անբաժան պէտք է նկատուի նաեւ հոս իր բացառիկ թիւ Գեղունիներու շարքը, հրատարակուած միշտ յարմար առիթներուն՝ գեղարուեստական ամենակատարեալ պահանջներու համաձայն, նուրբ եւ վայելուէ ճաշակով: Եւրոպական մեծ ու զարգացած ո՛ր եւ է ազգի մը վայել եւ ար-

բանեակներ Բազմավէպի շուրջը, հայ դրի ծառայել կը ջանային իրենց չըջանակին ու կարողութեան համաձայն:

Վստահ ենք որ երբ ծայր տայ բնականոն կեանքը՝ խանդավառութեան մեծագոյն շեշտով պիտի բերեն անոնք բոլորն ալ իրենց մասնակցութիւնը եւ յարգանքի տրիտուրը Բազմավէպին, դարաւոր Յոբելեարին, այն զիտակցութեամբ թէ իրենց գոյութեան ու գործունէութեան միակ հաստատուն յեւարանը փառարանած ու հռչակած պիտի ըլլան անոր մէջ:

Հ. ՄԵՍՐՈՊ ՃԱՆԱՇԵԱՆ

ՎԱԽԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

Պ Ա Տ Ա Ս Ի Ա Ն

ԵՐ. ՏԷՐ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԿԱՅԻ “ԿԱՐԾԵՑԵԱԼ,, ՄԱՐՄՆՈՅ ՄԱՍԻՆ

...

(Շար. տես «Բազմավէպ» 1942, էջ 10)

Է. — ՄԻԻԹԱՐԱՅ ՈՒԽՏԻՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ
ՀԱՆԱՍՏԻՔՆԵՐԸ ՀԱՅԿ ԴԻԻԱՆՆԵՐԷ՝ Ի
ՆՊԱՍՏ ՄԱՐՄՆՈՅ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Որպէս զի կարենամ գաղափար մը տալ, թէ Հ. Մատթէոսի Պատմութեան խընդրական ատաղձին ի նպաստ՝ ո՛րչափ մեծ է Մխիթարայ գաւազներուն բերած մասնակցութեան բարոյական արժէքը՝ պիտի ներկայացնեմ այն անմրցելի շահագործողութիւնը որ ժամանակի ընթացքին մէջ ունեցած են անոնք ո՛չ միայն Եր. Տէր Կոմիտասի անձին՝ այլ եւ անոր ընտանեկան պարագաներուն շուրջ:

1) Սերտ ու մտերիմ յարաբերութեան աստիճանին բարձրութիւնը կը տեսնուի ամենէն առաջ այն շահեկան տեղեկութենէն՝ թէ Տէր Կոմիտաս Վկայի եւ Մխիթար Աբբայի միջեւ թղթակցութիւններ տեղի ունեցած են:

Կը խոստովանինք, որ այս բացայայտ տեղեկութեամբ մեզի ամենամեծ պատիւ եւ հաճոյք պատճառողն եղած է Պոլսոյ Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանի նախկին Քարտուղար եւ Դիւանապետ Յակոբ

Վ. Մաղարեան: Սա կը գրէ. «Մեծն Մխիթար Աբբայ, որ իւր առաքելական գործունէութեանց փորձերը կատարելէ յետոյ, թշնամեաց ձեռքէն ողորմութեամբն Աստուծոյ յաջողեցաւ Զմիւռնիա ապաստանիլ... ուսկից նաեւ կը շարունակէր իւր թղթակցութիւնները Տէր Կոմիտասի հետ⁽³¹⁾: Անդին ու նուիրական դանձ մը պիտի ըլլային այդ նամակները մեզի համար այսօր, որոնք անշուշտ Մեթոնի մէջ քաղաքական դէպքերուն զոհ եղած են Մխիթարայ հոն կաղմած անդրանիկ մենաստանին հետ, որովհետեւ Ս. Ղազարու Դիւանին մէջ Մեթոնի շրջանի սակաւաթիւ թողթերուն մէջ չկան գծախտարար: Վերոյիշեալ վկայութեան «ուսկից կը շարունակէր» բացատրութիւնն իսկ կը նշանակէ, որ Մխիթար ոչ միայն Զմիւռնիայէն, այլ նախապէս ալ ի Պոլիս շատ մօտէն յարաբերութեան մէջ եղած

(31) Համառոտ կենսագր. Տեառն Կոմիտասայ քհնյ. Քէօմիւրճեանց. Պոլիս 1912, էջ 33:

է Երանելոյն հետ: Մաղարեան վարդապետ շատ որոշ կը յայտարարէ, թէ այս ամէն տեղեկութիւնները քաղած է ինք Պատրիարքարանի Դիւանէն⁽³²⁾:

Դարձեալ Նահատակին մեծ մտերմութիւնն ու համակրանքը Մխիթարայ Ուխտին հանդէպ կը հասկցուի ինքնին՝ երբ նկատենք հետեւեալ թանկագին տեղեկութիւնն ալ, որ «եթէ չվերահասնէր նահատակութիւնը Տեառն Կոմիտասայ Քահանայի, Միարանութեան անդամակցելու որոշողութիւնը վերջնականապէս տուած էր»⁽³³⁾:

Այս հետաքրքրական տեղեկութիւններէն վերջ անշուշտ ցանկալի պիտի ըլլար, որ երկու մեծ հոգիներուն միջեւ եղած թղթակցութենէն զատ գոյութիւն ունենար Մխիթարայ կողմանէ նաեւ տաղ մը Տէր Կոմիտասի ուղղուած՝ անոր նահատակութենէն վերջ:

Արդ քանի մը տարիներ առաջ էր որ անդրադարձած էի Հ. Յ. Տաշեանի Զեռ-ԱԳՐԱՅ ՅՈՒՅԱԿէն գոյութիւնը Վիեննայի Մխիթարեան Մատենադարանին մէջ Մխիթարայ գրչին ընծայուած ոտանաւորի մը՝ ուղղուած առ Նահատակը: Անուղղակի խնդրանքիս աղնուօրէն զոհացում ստացած էի ընդունելով անոր, ինչպէս նաեւ Հ. Ստեփանոս Պետրոսեանի ոտանաւորներուն օրինակութիւնները:

Հոս կը հրատարակեմ նախ այդ ոտանաւորը⁽³⁴⁾, որու տուններու առաջին տառերը կը կաղմեն ի Մխիթարէ Աբբայէ ասացեալ⁽³⁵⁾:

(32) Ժիշգ այս պատճառաւ անհաւանական չեմ կարծեր, որ յիշեալ Պատր. Դիւանին մէջ գլխունէին Նահատակի մարմնոյ փոխադրութեան մասին եւս տեղեկութիւն կամ վաւերացում որոնք կորսուած ըլլան, ինչպէս որ չկան այսօր Մաղարեան վրդ.ի կողմանէ ակնարկուած նամակները՝ որ եղած էին Մխիթարի եւ Տէր Կոմիտասի միջեւ. (Հ. Ղ. Տ.):

(33) Մաղարեան Համառոտ կենս. Տն. Կոմ. քհն. Քէօմ. էջ 34:

(34) Չանց ըրած եմ հոս՝ բնագրին յար եւ նման կատարուած այս օրինակէն՝ բաւերու վրայ ըստ պարագային երեւող սուղերը:

(35) Մխ. Մանդրն. Վիեննայի. թ. 160, թղ. 163ա – 165ա:

Երգ ի վերայ նահատակութեան սուրբ վրկային Քրիստոսի
Տէր Կոմիտաս քահանայի կոստանդնուպոլսեցւոյ ասացեալ ի բարուն[ա]յեւտէն մերմէ
Մխիթարայ արքայէ

Ի քեզ զիմեմ Յիսուս տէր իմ.

տալ ինձ ըզլոյս շնորհաց քոյին.

զի կարացից յարմարել զբան.

առ ի դովել քոյդ վրկային:

Մաքուր եւ սուրբ մարտիրոսին.

տէր Կոմիտաս քահանային,

ի Կոստանդնուպոլսէ ծագեալ.

արփիտիպ ճառագայթին:

Խընամօք Հօրն երկնաւորի.

գոլով ծաղկեալ ներ հայկազնի.

ուղիղ հաւատն հռովմէական.

ի փառս որդւոյն իւր միածնի:

Ի յաղթմանէ չարին շարժեալ.

ոմանք զընդդէմն եղեն կաշեալ.

տէր Կոմիտաս սուրբ քահանային.

բանիւ միշտ զայնս ըմբերանեալ:

Թէպէտ զիտէր զի հալածիւր.

բայց երկիւղի վասն ո՛չ կաւիւր.

տէր Կոմիտաս սուրբ քահանային.

ըզսուրբ հաւատն յոր դաւանիւր:

Առ այս շարժեալ բորբոքեցան.

որք էին դէմ ճշմարտութեան.

զտէր Կոմիտաս սուրբ քահանային.

մատնել ի մահ յանկարծական:

Բամեալ ի մի վայր խումբ նոցին.

որք զմահ սրբոյն որոնէին.

զտէր Կոմիտաս սուրբ քահանային

հանին յատեան եպարքոսին:

Էր յատենի զուարթ դիմօք.

ձոխարան պատասխանօք.

եւ այս այնքան զի ապշեցոյց.

զեպարքոսն իսկ իւր բարձակցօք:

Անդ եպարքոսն անճարացեալ.

զպիղատոսեան բան բարբառեալ.

թէ ազգն քո եւ քահանայք.

զքեզ մահապարտ զոլ վրկայեալ:

Բայց թէ զհաւատ քո թողուցուս.

եւ հաւատոյ մեր յենուցուս.

կարես զերծիլ ի մահուանէ.

նաեւ ըզփառս մեր կալնուցուս:

Բորբոքեցաւ սիրով հոգւոյն.

սիրտ եւ ոգի ընտրեալ սրբոյն.

զի ըստ բանի մարգարէին.

վառեալ էր հուրն խորհրդոյն:

Ասաց իսկոյն գործադրարար.

զանխախտութիւն իւր իսկաբար.

ուստի զվրձիւ մահու հատին.

ի զլիսատել տանջեալարար:

Յայնժամ առ տեղին զլիսատման.

որպէս զանմեղ ոշխար տարան.

բաղմաղիմի մահացուցմամբ.